
„Ako žijú Židia v novej vlasti“

Anonym prezrádza details zo „šťastných osudov“
deportovaných slovenských židov

Štátom zastrešované perzekúcie židovskej komunity, ktoré vyústili až do deportácií zo Slovenska, sú najväčšou škvrnou ľudáckeho režimu. Deportácie židov už počas ich realizácie v prvej vlne od marca do októbra 1942 vzbudzovali na Slovensku otázky, aký osud židovskú komunitu v cudzine čaká. Ako dokazujú dobové situačné hlásenia okresných náčelníkov, židia od vysídľovacej akcie nečakali nič dobré. Mnohí sa už pred vypravovaním prvých transportov, bohužiaľ, správne nazdávali, že z „pracovnej služby“ sa domov živí nevrátia. Samotní predstavitelia režimu si boli vedomí, že deportačná akcia vyvolá na Slovensku veľkú odozvu vrátane kritických hlasov. Spoločnosť si, ľudovo povedané, vedela spočítať, koľko sú dva a dva a o argumentácii režimistov musela mať dôvodné pochybnosti. Tvrdeniu, že židia odchádzajú zo Slovenska pracovať do novej domoviny pod patronátom Nemeckej ríše, ktorú im vyčlenil Führer, aby sa v nej „naučili pracovať“, ale pritom sa mohli slobodne všestranne rozvíjať, mohol veriť snáď len politický analfabet. V radoch kresťanskej majority sa už od roku 1942 začali šíriť obavy, že ich izraelitských susedov v cudzine zabijajú. Nahrávali tomu aj šumy, prenikajúce na Slovensko od leta 1941 z východného frontu, kde sa i slovenskí vojaci nasadení po boku nemeckej armády v ťažení proti Sovietskemu zväzu stali očitými svedkami masového vraždenia židovských civilistov. Režim HSĽS sa prirodzene snažil utíšiť rozširovanie správ o prebiehajúcom holokauste, ktorý sa začal ešte pred spustením plynových komôr formou tzv. „zvláštneho zaobchádzania“ (Sonderbehandlung) na okupovaných východných teritóriách. Napriek nazhromaždenej antisemitskej atmosfére v slovenskej spoločnosti a antisemitskej podstate režimu, elitám HSĽS nebolo šírenie takýchto správ ľahostajné. Svedčí o tom aj článok, publikovaný v národnosocialistickej

revue *Náš boj*, vo vydaní z 1. októbra 1942, presviedčajúci čitateľov o údajne dôstojných pomeroch v „novej vlasti“ pre vyše 57-tisíc deportovaných slovenských židov. V príspevku, hemžiacom sa jedným klamstvom za druhým, si stačí znegovať väčšinu viet, aby sme sa dozvedeli pravdu o skutočných podmienkach slovenských židov v táboroch na území okupovaného Poľska.

Autor mohol byť s odstupom času zrejme rád, že sa pod svoj článok podpísal len iniciálami V. R. a nie celým menom. Autorstvo je však viac než pravdepodobné – sfašizovaný kňaz Viliam Ries, ktorý do *Nášho boja* pravidelne prispieval.

Keď sa od nás Židia začali vyvážať, bolo kriku, plaču a sústrasti dosť. V predstavách mnohých ľudí u nás mátoží ešte aj teraz obraz o hrúzostrašnom zaobchádzaní so Židmi v ich novej vlasti. Nechceme sa teraz zapodievať otázkou, či aj vtedy sa mnohí farizejsky pohoršovali, keď naši Slováci, hnaní hladom a biedou museli vyvandrovať do ďalekej Ameriky. Ako odvrata tým, čo sa farizejsky pohoršovali nad vyvážaním Židov, nech je však tu skutočný obraz o ich novej vlasti. Vyvezení Židia nie sú dnes už nijakým politickým nebezpečenstvom, preto sa s nimi zachádza humánne. Dnes sú už iba pracovnou silou a je aj všeobecným záujmom, aby táto pracovná sila žila v podmienkach, ktoré zaistia najväčší pracovný výkon. Ak nás niečo zaráža v novej židovskej vlasti, to je skutočnosť, že nenašiel by sa árijec, ktorý by tak brutálne zachádzal so Židmi, ako to tam robí Žid voči Židovi.

Židia majú svojich rabinov, lekárov, svoju políciu a úradníctvo, ba pokrstení Židia aj svojho kňaza. Všetci takto svorne dopomáhajú k víťazstvu národného socializmu

v novej Európe. Je to síce pre nich trpká skutočnosť, ale naučili sa milovať poriadok, presnosť a podľa výpovedí, mnohí z nich nikdy sa necítili byť takými zdravými ako práve v novom domove. Tu nemajú viac príležitosť páchať švindle a gaunerstvá. Ani si navzájom nezávidia, lebo sú všetci rovnakí a ak cítia ešte rozdiel, je to iba spomienka na niekoľkých bohatých Židov, ktorí na Slovensku ostali. Týchto žiadajú si Židia živelnou túžbou mať medzi sebou v novej vlasti.

Mnohých našich ľudí zaujíma aj otázka, ako sa spravujú noví členovia kresťanských cirkví tam vonku. Na otázku, či aspoň raz vyslovili žiadosť, aby dostali kňaza, dostali sme odpoveď, že Židia ani raz neprejavili takúto žiadosť. Keď kňaza majú, to je iba výsledok úradného zákroku.

Nie je nezaujímavé tiež vedieť, kde sa zdržujú známi komunistickí écesgéberi¹⁷³, ako na pr. pán Antal Sándor a pod. O týchto oberkomunistoch¹⁷⁴ vieme toľko, že sú už odtransportovaní.

Nová židovská vlasť, spravovaná samými Židmi, je pod patričným prísny dozorom, niet obavy, že by niektorý Žid umrel hladom. Veď, aby sme len niečo uviedli, je tu teplá voda, detská kuchyňa, v ktorej varia pre deti a chorých, dostávajú mäso, mlieko, zeleninu. Ťažko je síce odstrániť špinu, na ktorú Židia boli zvyknutí, ale ide aj to. V gette sú obchody, ba vidieť i židovskú kaviareň. Židia si prácou zarábajú a ich hlavný richtár Moszek Merin dostáva mesačne fixný plat.

---

173 Écesgéber (nem.) – poradca; človek, ktorý dáva iným rady.

174 Slangový výraz pre čelných komunistov, resp. hlavných organizátorov komunistického hnutia.

Židia vžili sa rýchle do svojho polozenia. Vidia, že im nič už neosoží, len práca, z ktorej žijú, nuž pracujú usilovne. Humánne zachádzanie zo strany tamojšieho dozoru dodáva im ešte viac chuti. Židovskí lekári môžu iba to konštatovať, že pracujúci Židia sú zdravší ako boli doma, keď vysedávali po kaviarňach, keď sa krmili husacími pečeňami a mali v peňaženke hrbu tisícoviek.

Mohlo by sa zdať, že Slovensko stratilo vyvezenými Židmi mnohé pracovné sily. Bol by to posudok iba povrchný, lebo cieľ odtransportovať Židov väzí v hlbších pohnútkach: židovský živel bolo treba úplne izolovať od všetkých európskych národných pospolitostí! Zmarila sa takto každá pokusná práca Židov vplývať politicky, hospodársky a spoločensky na vývoj vojny a utváranie novej Európy. Toto sa ideálne dosiahlo izoláciou v novej židovskej vlasti. Slovensko preto bude zaviazané v dejinách večnou vďakou Velkonemeckej ríši za pomoc pri zbavení sa židovského príživníckeho živlu. Ináč splnila sa len odveká túžba slovenského národa, ktorý aj v minulosti hľadal cesty zbaviť sa Židov. Spomíname všetci na našich politických vodcov, ktorí Židov posielali do Birobidžanu,¹⁷⁵ aby slovenský národ nemohli viac vykorisťovať.

(Zdroj: V. R.: Ako žijú Židia v novej vlasti. In: *Náš boj*, roč. 1, 1. 10. 1942, č. 2, s. 47 – 48)

---

¹⁷⁵ Birobidžan bol židovskou autonómnou oblasťou na východe Sovietskeho zväzu, ktorá bola zriadená ako „sovietsky Sion“ v roku 1928. Výzvy na vystaňovanie sa do Birobidžanu adresoval slovenským židom v 30. rokoch napríklad K. Sidor.